

DEAF GAIN — FÖRDEL DÖV

Vad innebär Deaf Gain egentligen? Kortfattat menar man "fördel döv" eller "döv vinst".

TEXT: MONA RIIS
FOTO/MONTAGE: ULF NILSSON

Mångfaldhetens existens är viktigt för världen då människor behöver mångfald för att utvecklas. Detta innebär att döva människor behövs på jorden, och att det då naturligt finns fördelar med att döva existerar. Döva människor har i många år bidragit med fantastiska utvecklingar i världen men ofta tänker man inte på var saker och ting har sitt ursprung.

Vi vill med artikeln förklara termen Deaf Gain och försöka få er att bli stolta över att vara döv och få er som hör att förstå varför vi vill att ni ska respektera oss som en språklig- och kulturell minoritet och låta oss utvecklas på våra egna villkor – i slutändan lär ni se att det vi gör skapar mycket positiva utvecklingsmöjligheter för samhället.

Den amerikanske akademikern, Joseph Murray brukar vid sina föreläsningar om Deaf Gain prata om vikten av biologisk mångfald innan han pratar om Deaf Gain. Joseph vill också sprida att synen på dövhet måste omvärderas, det är inte bara en hörselnedsättning utan också en form av sensorisk och kognitiv mångfald som bidrar till att levandegöra samhället. Joseph menar att det hörande normsamhället har definierat oss som något som sticker ut ur gruppen (normen) men det är av största vikt att informera om vad döva kan bidra med till mänskligheten. Ett bidrag är gester och tecken då det talade språket blir mer levande med ett levande kropps- och ansiktsspråk!

Arkitekter världen runt besöker då och då Gallaudet Universitet för att få råd och tips hur de kan utforma en byggnad, nu undrar ni varför? Exempelvis vill vi ha runda bord,

bättre och riktade ljus, öppna och luftigare ytor för att kunna se vad som finns runt hörnet då man inte hör vad som finns där bakom och riskerar till exempel en krock. Döva har ett visst behov av visuellt anpassad interiör och inredning vilket hörande upplever är otroligt bra, bekvämt och snyggt.

Döva individer upplever en mängd visuella- och taktila bearbetningar som ger potential för hjärnan att ge insikter i de bredare graderna i exempelvis arkitektur, film, design, tvåspråkighets-undervisning o.s.v.

Den socialt konstruerade normen gör att samhällets syn på en förlust av ett sinne eller organ upplevs som negativt, men man glömmer att det tillkommer fler fördelar runt en förlust av ett sinne. Normen sägs vara ”mittpunkten” som samhället valt och överstiger eller understiger man mittpunkten så anses man vara avvikande och hörsselförlusten är ett negativt avvikande.

Aaron Williamson, en performancekonstnär som förlorade sin hörsel vid sju års ålder, kom till en insikt efter flera audionomtider att man hela tiden påpekade för honom att han höll på att förlora hörseln men ingen sade någonsin till honom att han skulle

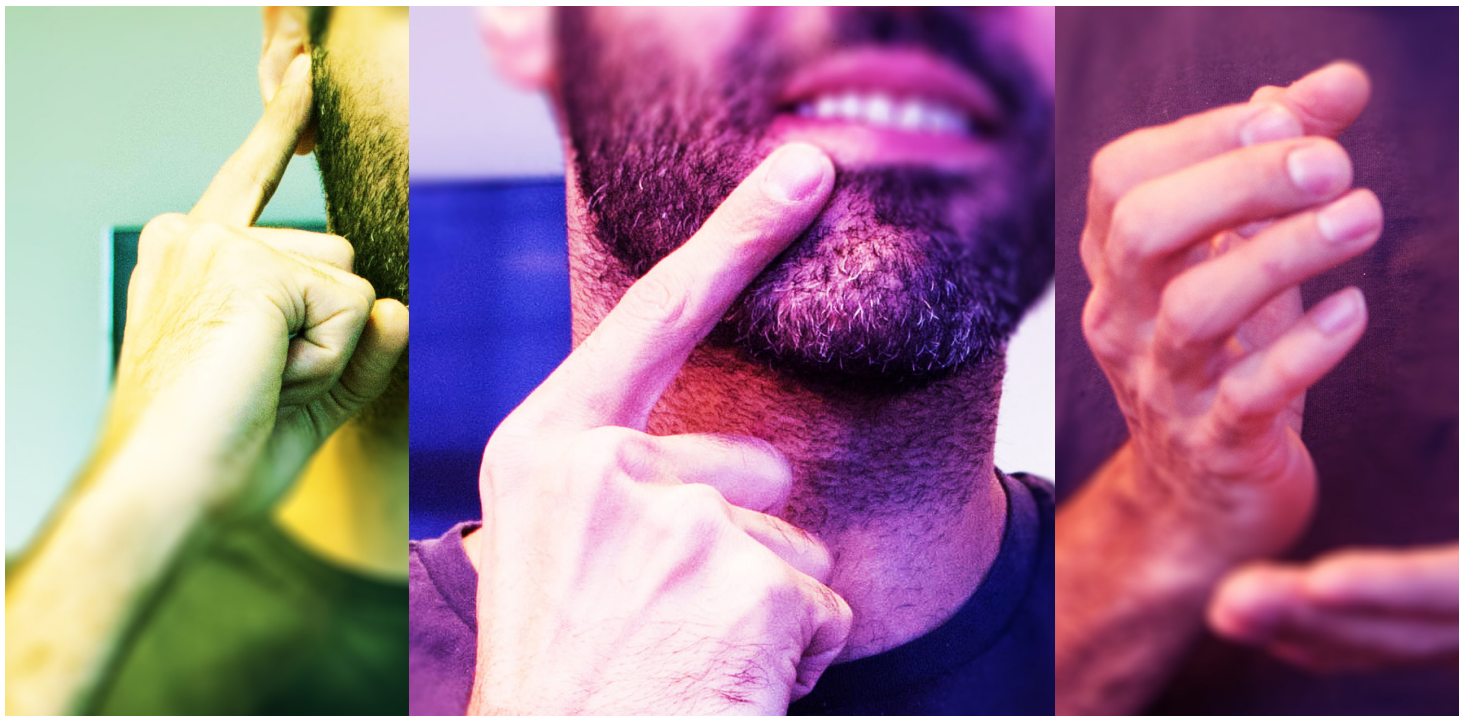
vinna sin dövhet. Dövheten har betytt mycket positivt för hans karriär och liv, men normens blindhet överskuggade det. Williamson menar att om vi ser saken med ett annat perspektiv så kan dövhet ses som en individuell och social förstärkning för att skydda mot farorna med monokulturell sårbarhet.

I tusentals år har vi antagit att språk är synonymt med tal men vi vet idag att den mänskliga språkförmågan är större än så tack vare teckenspråket. Deaf Gain är en del av en större trend bland de vetenskapsmän som vill omdefiniera hur vi förstår mänskliga erfarenheter. De försöker att definiera mänskligheten genom att titta på biologisk mångfald snarare än att jämföra individen med vad som ses som ”normal” fysik. Samhället erkänner nuförtiden mångfald inom kultur, etnicitet och lingvistik som något fördelaktigt.

Både Murray och Williamsson menar att man myntat ordet ”Deaf Gain” som motsatsen till ordet ”hörselnedsättning” eller ”hörsselförlust”.

Jag ser det som att Deaf Gain ställer frågan om inte världen mår bättre med döva och teckenspråket? Är det ur den auditiva statusen så viktigt att ifrågasätta dövas existens?

Jag menar, vad skulle samhället egentligen förlora på att utrota dövhet?

Historien upprepas ofta under alla år när det gäller dövhet. Hörseleknormen förföljer oss ständigt. Vi ska bli så hörande och talande som möjligt. Kampen gäller över hela världen! Hur kan vi få denna ständiga förföljelse att sluta? Kunskap är makt och att sprida kunskap om de positiva effekterna av att döva finns i samhället kan förändra attityden och stoppa nedbrytningen av dövas existens. Att ge exempel på vilka vinster samhället har fått tack vare döva är en metod för att övervinna maktstrukturen utifrån hörseleknormen.

Ta två koppar varav den ena är tom och den andra är full med kaffe. De flesta skulle säga att de vill välja den fulla kaffekoppen. Många hörande har det perspektivet att den tomma koppen inte är värd att ta. Om vi har ett normperspektiv gentemot kopparna så representerar den tomma koppen döva då de avviker från normen negativt, de har en hörsel förlust och ger därför ingen nytta till samhället. Vad de inte ser är det egentliga innehållet i den tomma koppen – den innehåller luft! Människor behöver luften för att andas, det är inte möjligt att undgå luften runt omkring människan.

Vi som är döva ser inte koppen som tom, vi har ett annat perspektiv och ser koppen som fylld med luft – det som hela samhället behöver! Det är det som kallas Deaf Gain-perspektivet.

Deaf Gain är idag en viktig term som bör användas oftare som verktyg, särskilt som målet idag genom innovationer inom det medicinska området och till och med i genetiska tester verkar vara att eliminera dövhet helt. Har samhället inte insett att man därmed riskerar att påverka världens evolution genom att utrota döva?

Jag vill dra en annan parallell; rullstolsburna har gett samhället kunskap i att trottoarkanter inte alltid är bra – man ska bygga ramper för att tillgängliggöra vägarna för dem. Men vem vann på det förutom rullstolsburna? Just det ja, alla andra samhällsmedborgare speciellt äldre människor med rullator och föräldrar med barnvagnar!

Flera länder har etablerat företag som bara anställer människor med varierande grad av autism då de är skickliga på detaljbaserade uppgifter speciellt inom elektronisk media och datateknik. Forskare har sett att neurologisk mångfald är bra för samhället, likaså döva då vetenskapsmän har sett att döva har

andra kognitiva processer än hörande, exempelvis dövas periferiseende.

Forskning framhäver att babytecken är bra för barnets språkliga utveckling och minskar på barnens frustration. Vem är det tack vare som babytecken finns? Döva så klart då det är de som delat med sig av teckenspråket.

New York Times hade en artikel år 2012 om den mexikanska staden Oaxaca och hur de nyttjade Deaf Gain genom att anställa döva poliser att arbeta i kommandorummet där man övervakar misstänkta aktiviteter via TV-kameror. Döva ansågs vara skickliga på att ha utökad visuell uppmärksamhet och distraheras inte av omgivningsljud i rummet samt var bra på läppavläsning via TV-rutan. Det sistnämnda är något som majoritetssamhället tror att döva är bra på men jag kan konstatera att det inte riktigt stämmer, en del är duktiga på det men att vara döv innebär inte per automatik att man är en bra läppavläsare.

Det finns många fler konkreta och bra exemplar på hur det vid olika situationer kan finnas en vinst i att vara med döva. Ett exempel är en skolklass som har inkluderade döva elever i klassrummet och teckenspråkstolkare som står bredvid

läraren. Vad är det för vinster klassen får? Istället för ett bullrigt klassrum där alla talar över huvudet på alla så är regeln att alla måste räkna upp handen och tala en och en för att teckenspråkstolken ska kunna översätta vilket gör studiemiljön bättre för alla.

Att tunnelbanor och bussar har digitala textskyltar för personer som hör dåligt har ju gett många fördelar för resten av samhällsmedborgarna där det är bullrigt drar de fördel av visuella informationsskyltar.

Möjligheten till undertext på TV har revolutionerat medievärlden trots att syftet i början var att personer som hör dåligt ska hänga med i vad som sägs i TV.

Andra fördelar med att kunna teckenspråk är exempelvis att när både döva och hörande individer lär sig teckenspråk inkluderar det förbättringar i generande av bilder, visuellt arbetande bilder och rumsligt minne.

En fördel med att vara döv är välkänd – vi är internationella medborgare. Som döva har vi lättare att resa till andra länder och dra nytta av vår teckenspråksvana och använda gester och därmed kommunicera enkelt med lokalbefolkningen utan att behöva lära sig deras språk.

Andra uppfinningar som uppfanns av döva och som revolutionerat världen är bland annat: Thomas Edison som uppfann glödlampan och många andra saker. Han har bland annat sagt ”Jag har varit döv nog för tillräckligt många år för att känna till det värsta, och min dövhet har inte varit ett handikapp – den har varit en hjälp för mig”. Ett tydligt tecken på att dövheten ses som en vinst för den döva individen. Konstantin Tsiolkovskij var en döv man som kallas rymdfartens fader av världen och som gjorde viktiga banbrytande arbeten kring aeronautik.

Ha det i betänkande när man ifrågasätter dövas rätt att existera i världen att det finns anledning till biologisk mångfaldhet!

Kunskap som tidigare bortrationaliserats som obetydlig och oviktig ska idag ses som unik med potential att ge bidrag till mänskligheten.

Jag tycker om Joseph Murrays slutsats:

Världen blir bättre tillsammans med *döva!*

TERMER

Stockholms Dövas Förening vill erbjuda er verktyg att använda i ert liv då samhället ofta uppvisar okunskap och gärna, medvetet eller omedvetet, utför audism mot döva. Hur förebygger vi okunskap i samhället? Svaret är att vi själva måste vara säkrare i vår egen historia, våra rättigheter och kunna lyfta fram att vi inte är mindre värda än andra på grund av dövhet. Vi är en social och kulturell minoritet, vilket samhället ska respektera.

För att ge samhället kunskap behöver vi ha rätt verktyg. Termer som vi kan använda i våra dialoger med dem som saknar kunskap eller de som tar beslut i frågor som berör våra liv.

Teckentydaren vill därför lyfta fram en term per nummer under året 2016. Ni kan läsa huvudartiklarna både på teckenspråk och svenska.

Artiklarna ska ge er grundkunskaper i vad termen betyder och på vilka sätt de kan användas.

Vi tipsar även om att anmäla er till Dövstudier som Västanviks folkhögskola ordnar för att få djupare kunskaper om de termer som presenteras i Teckentydaren.

KÄLLOR:

SDR:s 90 årsjubileums skrift

Dövas Tidning 2011 09 16

UR Samtiden – den döva hjärnans hemlighet: Fördel döv